

SYLABUS

DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2024- 2027

ROK AKADEMICKI 2024/2025

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	KULTURA JĘZYKA 2. WARSZTATY ORTOFONICZNE
Kod przedmiotu*	IC3/37
Nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Kolegium Nauk Humanistycznych
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Instytut Polonistyki i Dziennikarstwa
Kierunek studiów	Dziennikarstwo i komunikacja społeczna
Poziom kształcenia	Studia I stopnia
Profil	ogólnoakademicki
Forma studiów	stacjonarne
Rok i semestr studiów	I rok; sem. 2
Rodzaj przedmiotu	przedmiot kierunkowy
Język wykładowy	polski
Koordynator	Dr hab. prof. UR Robert Słabczyński (członek Zespołu Programowego kierunku studiów DiKS)
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	Dr hab. prof. UR Agnieszka Myszka (autorka programu); Pracownicy Zakładu Onomastyki

*-opcjonalnie, zgodnie z ustaleniami w Jednostce

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykł.	Ćw. (warszt.)	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	Inne (jakie?)	Liczba pkt ECTS
2.		15							1

1.2. Sposób realizacji zajęć**X zajęcia w formie tradycyjnej**

zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość (jeśli wynika to z aktualnie obowiązujących przepisów)

1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku) (egzamin, zaliczenie z oceną, zaliczenie bez oceny)

ĆWICZENIA: ZALICZENIE Z OCENĄ

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

Ogólna wiedza o kulturze języka oraz systemie gramatycznym języka polskiego na poziomie absolwenta gimnazjum i szkoły średniej.

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE**3.1 Cele przedmiotu**

C1	Student/-ka zapozna się z terminologią dotyczącą kultury języka, ortofonii, fonetyki z fonologią. Celem jest również omówienie najważniejszych zagadnień poprawności językowej. zapoznanie studentów z zasadami wzorcowej wymowy polskiej
C2	Kształcenie umiejętności analizy i oceny zjawisk językowych zachodzących we współczesnym języku polskim na poziomie realizacji akustycznych oraz kształtowanie samoświadomości językowej studentów poprzez ćwiczenie umiejętności posługiwania się wzorcową polszczyzną w mowie. nauczanie technik usprawniania mowy (tempa, artykulacji, prozodii); zapoznanie studentów z najczęstszymi problemami związanymi z wymową i przedstawienie technik terapeutycznych pozwalających skorygować błędną wymowę;
C3	Student/-ka dzięki poznaniu reguł poprawnej wymowy, wykształci potrzebę dbania o precyzyjne, poprawne i logiczne językowe wyrażanie myśli i poglądów. Jest w stanie krytycznie oceniać wypowiedź swoją i cudzą

3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt kształcenia)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	Odniesienie do efektów kierunkowych ¹
EK_01	Student/ka zna terminologię dotyczącą fonetyki i ortofonii oraz teoretyczne podstawy wymowy polskiej; rozumie znaczenie poprawnej wymowy dla skutecznego komunikowania się	K_Wo1 K_Wo3
EK_02	Student/ka zna szczegółowo zasady wymowy polskiej i wyjaśnia różnice pomiędzy normą wzorcową i potoczną w tym zakresie, a także zna i korzysta z wydawnictw poprawnościowych prezentujących obowiązujące zasady i zalecenia normatywne	K_Wo7 K_Wo8
EK_03	Student/ka krytycznie ocenia poziom językowy wypowiedzi radiowych i telewizyjnych, a w szczególności dostrzega i koryguje własne braki; pracuje nad doskonaleniem własnej wymowy	K_Uo9
EK_04	Student/ka rozumie, że język i wymowa to narzędzie pracy i umie o nie dbać i je doskonalić; inicjuje działania mające na celu podniesienie świadomości społeczeństwa, a zwłaszcza środowiska dziennikarskiego, na temat roli poprawnej wymowy; rozumie, że dziennikarze d pewnego stopnia kreują normy wymawianiowe	K_Ko3

3.3 Treści programowe

A. Problematyka wykładu

B. Problematyka ćwiczeń audytoryjnych, konwersatoryjnych, laboratoryjnych, zajęć praktycznych

Treści merytoryczne
1. Pojęcie <i>normy językowej</i> i <i>błędu językowego</i> . Rodzaje błędów językowych. Fonetyka i fonologia – przedmiot badań, Czym jest ortofonia? Mowa a słuch fizyczny, muzyczny i

¹ W przypadku ścieżki kształcenia prowadzącej do uzyskania kwalifikacji nauczycielskich uwzględnić również efekty uczenia się ze standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

fonematyczny. Podstawowa literatura przedmiotu.
2. Rola samogłosek w wypowiedzi; ćwiczenia prawidłowej artykulacji samogłosek ustnych.
3. Samogłoski nosowe – zasady prawidłowej artykulacji; norma wzorcowa a potoczna; błędne artykulacje samogłosek nosowych; ćwiczenia w wymawianiu samogłosek nosowych w różnych pozycjach (w śródgłosie przed spółgłoskami szczelinowymi, zwartymi i zwarto-szczelinowymi oraz w wygłosie).
4. Szura, szumi i szeleści – głoski dentalizowane: typologia, charakterystyka artykulacyjna, problemy z wymową i różnicowaniem; łamańce językowe
5. Głoski przedniojęzykowo-dziąsłowe: drżąca i boczna; trudne połączenia tych głosek; błędy w ich wymowie; rotacyzm i jego rodzaje. Sposoby usprawniania języka.
6. Upodobnienia wewnątrzwyrazowe. Ćwiczenia artykulacyjne: trudne zbitki spółgłoskowe, problematyczne zakończenia wyrazów, geminaty; wymowa zdań – „łamańców językowych”
7. Prozodia: Akcent wyrazowy i akcent zdaniowy, intonacja; Językowe środki ekspresji a kultura wypowiedzi.
8. Jak mówimy? Jak nas słyszą? – ćwiczenia w czytaniu informacji prasowych.

3.4 Metody dydaktyczne

- prezentacje multimedialne,
- praca z mikrofonem, kamerą,
- praca z komputerem (programy multimedialne do ćwiczeń ortofonicznych),
- ćwiczenia praktyczne (głośna i wyraźna wymowa, powtarzanie logatomów, „łamańców językowych”, zdań i wyrażen trudnych artykulacyjnie),
- praca z tekstem audiowizualnym – analiza, dyskusja problemowa;

Zajęcia odbywają się z użyciem środków audiowizualnych (rzutnik multimedialny, komputer, kamera video, dyktafon, programy komputerowe do korekcji wad wymowy i ćwiczeń ortofonicznych).

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw, ...)
EK_01	ocena przygotowanej prezentacji, ocena kolokwium	ćwiczenia
EK_02	obserwacja w trakcie zajęć; ocena wypowiedzi na zajęciach, w trakcie konsultacji i w czasie dyskusji; ocena kolokwium	ćwiczenia
EK_03	obserwacja w trakcie zajęć; ocena wypowiedzi na zajęciach, w trakcie konsultacji i w czasie dyskusji;	ćwiczenia

	ocena kolokwium	
EK_04	obserwacja w trakcie zajęć	ćwiczenia

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

Ocena łączna z pracy pisemnej (kolokwium), aktywności na zajęciach i przygotowanej prezentacji:

- ocena z kolokwium zaliczeniowego: 40% ostatecznej oceny (efekt 1 i 2)
- ocena przygotowanej prezentacji: 40% ostatecznej oceny (efekt 2, 3, 4)
- aktywny udział w zajęciach: 20% ostatecznej oceny (efekt 3)

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny kontaktowe wynikające z harmonogramu studiów	15
Inne z udziałem nauczyciela akademickiego (udział w konsultacjach, egzaminie)	2
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta (przygotowanie do zajęć, zaliczenia, egzaminu, napisanie referatu itp.)	13
SUMA GODZIN	30
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	1

* Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU/ MODUŁU

wymiar godzinowy	Nie dotyczy
zasady i formy odbywania praktyk	Nie dotyczy

7. LITERATURA

Literatura podstawowa:

Dunaj B., 2006, *Zasady poprawnej wymowy polskiej*, „Język Polski” LXXXVI, s. 3-15.

Dunaj B., *Zagadnienia poprawności językowej. 1. Wymowa samogłosek nosowych*, „Język Polski” LXXXIII, 2003, z. 2.

Literatura uzupełniająca:

Badania..., 1985, *Badania nad językiem Telewizji Polskiej. Studia metodologiczne i opisowe*, red. Z. Kurzowa, Warszawa.

- Cegiela A., 1996, *Norma wzorcowa i norma użytkowa komunikacji we współczesnej polszczyźnie*, [w:] *O zagrożeniach i bogactwie polszczyzny*, red. J. Miodek, Wrocław.
- Cegiela A., Markowski A., *Z polszczyzną za pan brat*, Warszawa 1986.
- Dunaj B., *O zasadach kodyfikacji wymowy*, [w:] *Kultura języka dziś*, red. W. Pisarek i H. Zgółkowa, Poznań 1995, s. 83-91.
- Dunaj B., *Zagadnienia poprawności językowej, 1. Wymowa połączeń ai, ei, ii, oi, ói, ui, yi*, „Język Polski” LXXXIV, 2004, z.3, s.206-209.
- Kajetanowicz H., *Licz się ze słowami. Ćwiczenia leksykalne i frazeologiczne*, Gdańsk 1998.
- Kreja B., *Mówię, więc jestem. Rozmowy o współczesnej polszczyźnie*, Gdańsk 2000.
- Kultura zachowań językowych Polaków*, red. M. Krauz, K. Ożóg, Rzeszów 2013.
- Kurek H., *Współczesna norma fonetyczna – obowiązujący wzorzec a rzeczywistość (na przykładzie języka inteligencji)*, [w:] *Mowa rozświetlona myślą. Świadomość normatywno-stylistyczna współczesnych Polaków*, red. J. Miodek i in., Wrocław 1999, s.201-207.
- Lubaś W., Urbańczyk S., 1990, *Podręczny słownik poprawnej wymowy polskiej*, Warszawa.
- Madejowa M., *Zasady współczesnej wymowy polskiej (w zakresie samogłosek i grup spółgłoskowych) oraz ich przydatność w praktyce szkolnej*, „Język Polski” LXXII, 1992, s. 187-198.
- Madelska L. 2005, *Słownik wariantywności fonetycznej współczesnej polszczyzny*, Kraków.
- Markowski A., 2005, *Kultura języka polskiego. Teoria. Zagadnienia leksykalne*, Warszawa.
- Miodek J., *O języku do kamery*, Rzeszów 1992.
- Myszka A., 2014, „Prezenterzy powinni być samą doskonałością”. *Wymowa staranna współczesnych dwudziestolatków – rekonesans badawczy*, [w:] *Kultura mówienia dawniej i dziś*, red. M. Kułakowska, A. Myszka, Rzeszów 2014, s. 190-204.
- Myszka A., 2014, *Wymowa grup spółgłoskowych – znajomość normy a realizacja (badania sondażowe)*, [w:] *Głos – język – komunikacja*, red. A. Myszka, Rzeszów 2014, s. 97-110.
- Nowy słownik poprawnej polszczyzny*, 1999, red. A. Markowski, Warszawa.
- Ostaszewska D., Tambor J., *Podstawowe wiadomości z fonetyki i fonologii współczesnego języka polskiego*, Katowice 1990.
- Podracki J., *Nowości w polskich normach akcentowania*, „Polonistyka” 1994, z.5, s. 261-261.
- Polszczyzna płata nam figle. Poradnik językowy dla każdego*, red. J. Podracki, Warszawa 1991.
- Reczek S., *Słowo się rzekło, czyli monolog o kulturze języka*, Rzeszów 1988.
- Ropa A., Rusowicz A., 1985, *Rola cech prozodycznych w segmentacji tekstu mówionego* [w:] *Badania nad językiem Telewizji Polskiej. Studia metodologiczne i opisowe*, red. Z. Kurzowa, Warszawa.
- Toczyska B., 2006, *Sarabanda w chaszcach. Ćwiczenia samogłosek*, Gdańsk.
- Toczyska B., 2007, *Głośno i wyraźnie. 9 lekcji dobrego mówienia.*, Gdańsk
- Toczyska B., 2009, *Łamańce z dedykacją czyli makaka ma Kama*, Gdańsk.
- Toczyska B., 2009, *Ruch w głosie. Ćwiczenia nie tylko dla dziennikarzy*, Gdańsk.
- Wierzchowska B., *Wymowa polska*, Warszawa 1965.

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej